

תורתך שאלתי

עיון בפרשת השבוע בדרך שאלות ותשובות
גליון מס' 249 - לפרשת ואתחנן תשפ"ו

ו'אתחנן', ולא 'ואתפלל'

ו'אתחנן' אל ה' בעת ההוא (ג, כג)

**מדוע כתובה לשון 'ואתחנן',
ולא כתוב 'ואתפלל'?**

רש"י: מקשר בין השורש ח-נ-ן לבין המילה 'חנן'. על אף שמשה רבינו היה גדול הצדיקים ובעל זכויות עצומות, הוא לא בא בדרישה לקבל את מה שחייבים לו כביכול. הוא פנה אל הקב"ה בבקשה **למתנת חנים**, מתוך הידיעה שכל מה שהאדם מקבל מהבורא הוא חסד גמור ולא זכות שמגיעה לו בדיון.

חזקוני: המילה "ואתחנן" אינה רק אמירת מילות התפילה, אלא תהליך פנימי שבו משה רבינו התמלא בהכנעה וברגש עמוק של תפילה מעומק הלב.

דעת זקנים מבעלי התוספות: משה רבינו התפלל **515 תפילות** שונות, כדי לבטל את הגזירה שלא להיכנס לארץ. הקב"ה אמר לו: "רב לך, אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה". חז"ל אומרים שאילו היה משה מתפלל **תפילה אחת נוספת** (התפילה ה-516), היה הקב"ה נענה לו ומכניס אותו לארץ. גימטריה של המילה 'ואתחנן' = 515.

הוספה וגרעון מהציווי

לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו...

(ד, ב) **מהו החיסרון והפסול הטמון
בהוספה על המצווה?**

מבאר ה'דעת זקנים' מבעלי התוספות' יסוד: **קיום המצוות נמדד בעשיית רצון ה' כפי שנצטוונו, ולא לפי מה שנדמה לנו כנכון או ראוי להוסיף.** כשאדם מבקש להוסיף מדעתו על גדרי המצווה שקבעה התורה, אין זו תוספת של הידור, אלא קלקול המצווה. הסטייה מרצון ה', בין אם בחסר ובין אם ביתור, מעקמת את כוונת הציווי ומבטלת את קיומה כהלכה. דווקא מתוך השמירה הקפדנית על הגבולות שנתחמו לנו, ללא הוספה וללא גריעה, אנו זוכים להתחבר לרצונו יתברך בצורה הראויה ביותר.

הציווי על שמירת שבת

**שמור את יום השבת לקדשו
כאשר צוה ה' אלהיך** (ה, יב)

**מדוע הוסיפה התורה בציווי השבת
את המילים 'כאשר צוה ה' אלהיך'?**

רשב"ם: המושג "ציווי" נאמר בתורה על עשיה אקטיבית, כפי שנאמר "מצוך היום לעשותם". במצוות עשה, דוגמת שמירת קדושת השבת וכיבוד אב ואם, שבהן האדם נקרא לפעולה ולבנין רוחני, ניתן לומר "כאשר צוה". לעומת זאת, במצוות לא תעשה, שעניינן פרישה והימנעות ממעשה, לא ניתן לכתוב לשון "ציווי".

מעוניינים ברעיונות
חינוכיים מפרשת
השבוע?

שלחו את המילה
'רעיון' למייל

Office@shaalti.co.il

או לחצו כאן

וַיִּתְּעַבֵּר ה' בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא
שָׁמַע אֵלַי (ג, כו)

מדוע סירב הקב"ה לבקשת משה להכנס לארץ ישראל?

חזקוני: משה רבנו התחנן לפני הקב"ה להתקבל לארץ ישראל ("אֶעֱבְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה"), אך הקב"ה דחה את תפילתו ומשה ציין שהדבר נעשה "לְמַעַנְכֶם". אם משה רבנו היה נכנס לארץ, בעוד כל אנשי דור המדבר מתו במדבר, הדורות הבאים היו עלולים להסיק שדור המדבר אבד לחלוטין ואין לו חלק לעולם הבא. קבירת משה רבנו עם דורו במדבר מעידה שדור המדבר אינו מנודה, אלא שמור וזכאי לשכר העתידי עם משה רבינו.

הסירוב אינו רק עונש אישי למשה, אלא שיקול מנהיגותי ורוחני לטובת עם ישראל. משה רבנו קשור עם דור המדבר, ואינו נפרד ממנו גם במותו.

וְעֲשִׂיתָ הַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ה'

וְעֲשִׂיתָ הַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ה' (ו, יח)

מהו 'הַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב'? כיצד מתורגם למעשה בחיי היום-יום?

רש"י: הליכה לפני משורת הדין והשגת פשרה, מעבר למה שדורש הדין. יכולת לוותר ולהגיע לפשרה מתוך התחשבות בזולת, גם כשהחוק עומד לצידך. **בכור שור:** מתמקד במניע ובאישיות של האדם. הציווי אינו עוסק רק במעשה החיצוני אלא בטוהר הכוונות. התורה מורה לעבוד את הקב"ה בישרות הלב, ולעשות את הטוב בעיני ה'. לפעול מתוך כנות, הגינות ויושר לב מול הקב"ה ומול בני אדם.

הנצי"ב מוולוז'ין: הציווי כולל עשיית גמילות חסדים בין אדם לחברו, כדוגמת יהושע בן נון, שתיקן עשר תקנות מיוחדות לרווחת הכלל ולביסוס החסד, בשעת כיבוש הארץ.

וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
וַיֹּצֵאֲךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה

מה ענין זכירת שעבוד מצרים למצוות השבת?

מבאר ה'חזקוני' שהשבת אינה רק יום מנוחה מגשמיות, אלא תזכורת חיה לחירות הנפשית ולחסד ה' המלווה אותנו. כשאדם רואה את עבדו נח מעבודת השבוע, עולה בראשו המחשבה וההרגשה: הלוא גם אני הייתי עבד נרדף בארץ מצרים, והקב"ה ברוב רחמיו הוציא אותי מבית עבדים. זיכרון זה נוטע באדם מידת ענווה ועין טובה כלפי הנתונים למרותו, לצד הכרת הטוב עמוקה לבורא עולם.

רוצים להיערך עם רעיונות ודברי תורה לפרשת ואתחנן? לחצו כאן

עבודת ה'

מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם (ה, כו)
אמרו חז"ל (בראשית רבה לד, יד):

"הרשעים הן ברשות לבם... אבל הצדיקים לבם ברשותן". הרשע נגרר אחר תאוותיו ויצריו, והלב הוא שמנהל אותו ומכתיב את אורחות חייו. לעומתו, הצדיק מושל ברגשותיו ובמאוויו, ומכפיף את המחשבה והלב תחת מרות השכל והתורה. על פי יסוד זה, מפרש ה'חתם סופר' פסוק זה שנאמר לאחר מעמד הר סיני. הקב"ה אמר למשה שהציפיה מכל אחד מישראל, **שיהיה 'לבבם' קנין שלהם ממש**, נתון **ברשותם ובשליטתם**, ולא חלילה שיהיו הם משועבדים ללבבם ולתאוותיו.

סמיכות הפסוקים לבעל פעור בהמשך

לֹא תִסְפּוּ עַל הַדָּבָר אֲשֶׁר אֲנִי... (ד, ב)

מה ביאור סמיכות הפסוקים לבעל פעור בהמשך?

רבי חיים שמואלביץ: העבודה זרה של בעל פעור מורה שלאדם אין כל הגבלה, ועל כך באה התורה לומר 'לא תוסיפו ולא תגרעו', אם פורצים קצת את הגדר, בסוף ניתן להגיע למצב שאין גבולות כמו בעל פעור.